

TIVOLI
VREDEN
BURG

ANIMATO KWARTET

Inga Våga Gaustad viool • **Tim Brackman** viool
Elisa Karen Tavenier altviool • **Pieter de Koe** cello

Benjamin Britten 1913-1976
Strijkkwartet nr. 1 (1941)
Andante sostenuto - Allegro vivo
Allegro con slancio
Andante calmo
Molto vivace

Ludwig van Beethoven 1770-1827
Strijkkwartet nr. 15 (1825)
Assai sostenuto - Allegro
Allegro ma non tanto
Heiliger Dankgesang eines Genesenen an der Gottheit,
in der Lydischen Tonart: Molto adagio - Andante
Alla marcia, assai vivace
Allegro appassionato

Er is geen pauze in het programma.

‘Vier topspelers met een bruisende energie, ze pakken je in vanaf de eerste noot! Het kwartet staat in dienst van elkaar én van de muziek en is de grote belofte van de Nederlandse strijkkwartetten.’ Zo klonk het oordeel van de jury over het Animato Kwartet bij de uitreiking van de publieksprijs van Dutch Classical Talent 2022. En dat na een tournee langs dertien Nederlandse concertzalen. Hier brengt het jonge kwartet Benjamin Britten's eersteling, ontstaan in de VS in 1941 en met echo's uit de opera Peter Grimes, maar met een schuimende en humoristische Finale. Aansluitend een laat autobiografisch geniaal toonbouwsel van Ludwig van Beethoven, dat de dove componist zelf niet meer kon horen. Hij beeldde er zijn ziekte en genezing in uit en zijn onstuitbare levenslust.

Kwartetmuziek van een zestienjarige

Benjamin Britten was een van de markante figuren uit het twintigste-eeuwse muziekleven. Achter zijn componeertafel wist hij ontroerende, amusante en indringende nieuwe muziek op papier te zetten, een nieuw soort schoonheid. En dat zonder de moderne seriële, aleatorische en elektronische technieken die op het Europese vasteland destijds nogal gangbaar waren. Daarom bekleedt hij een geheel eigen plaats in de ‘hedendaagse’ muziek. Britten zette zich in voor een modernere en meer kosmopolitische stijl van componeren in het overwegend conservatieve Engeland. Van critici kreeg hij het verwijt dat hij bewondering koesterde voor Gustav Mahler, Alban Berg en Igor Stravinsky, componisten die niet beschouwd werden als geschikte voorbeelden voor een jonge Britse musicus. Toch zocht Britten ook bewust aansluiting bij de eeuwenoude Engelse traditie en keek hij veelvuldig om. Met zijn vier strijkkwartetten leverde Britten enkele van de belangrijkste twintigste-eeuwse bijdragen aan het genre, waarmee hij zoveel affiniteit had door zijn ruime ervaring als uitvoerend musicus. Britten's broer Robert was violist, en Britten zelf speelde vanaf zijn jonge jaren altviool, net als de compositieleraar waarvan hij vanaf zijn dertiende les kreeg, Frank Bridge, zijn grote voorbeeld en stimulator die net als Britten vier hoogstpersoonlijke strijkkwartetten op zijn naam heeft staan.

MET ZIJN VIER STRIJKKWARTETTEN LEVERDE BRITTEN ENKELE VAN DE BELANGRIJKSTE TWINTIGSTE-EEUWSE BIJDRAGEN AAN HET GENRE.

Britten in Californië

Toen Frank Bridge Benjamin Britten en zijn partner, de tenor Peter Pears, op 29 april 1939 per boot zag vertrekken naar Canada, was het de laatste ontmoeting tussen leraar en leerling. Frank Bridge overleed in 1941, het jaar dat Britten aan de andere kant van de oceaan zijn Eerste strijkkwartet in D opus 25 schreef. Vanwege zijn pacifistische opvattingen was hij uitgeweken naar de VS. De zomer van 1941 brachten Britten en Pears door in Californië bij hun vrienden Ethel Bartlett en Rae Robertson. Daar werd Britten door de rijke kunstmecenas Elizabeth Sprague Coolidge gevraagd een strijkkwartet te schrijven. Dat werd zijn opus 25, voor het eerst uitgevoerd door het Coolidge Quartet in Los Angeles op 21 september 1941. De klankwereld van het kwartet lijkt sterk op die van

de opera Peter Grimes, zoals de ijle hoge tonen van het begin (Andante), of de sfeer van het derde deel (Andante calmo) dat vooruitwijst naar de Moonlight Interlude in Peter Grimes. Tussen deze twee delen in staat een scherzo-achtig deel (Allegretto con slancio; slancio = aanloop, sprong, impuls) dat sterk aan Dmitri Sjostakovitsj herinnert. Het kwartet eindigt met een schuimende en humoristische Finale.

Strijkkwartet van een dove componist

De laatste strijkkwartetten van Ludwig van Beethoven hebben hun ontstaan te danken aan een verre bewonderaar, prins Nikolaus Galitzin (1794-1866). Deze fanatieke muziek-liefhebber en begaafde cellist uit Sint-Petersburg nodigde Beethoven in 1822 per brief uit een aantal kwartetten voor hem te schrijven. Hij vond dat veel liefhebbers sinds Beethovens volledige doofheid totaal vervreemd waren van zijn muziek. Galitzin betreurde het dat Beethoven al meer dan tien jaar het strijkkwartet had verwaarloosd, en nodigde hem in 1822 uit er een aantal voor hem te schrijven. ‘Het zal me een genoegen zijn u te betalen voor uw moeite, elk bedrag dat u gepast vindt.’

INMIDDELS WORDEN BEETHOVENS LATE STRIJKKWARTETTEN ERKEND ALS EEN MONUMENT BINNEN DE WESTERSE CULTUUR.

Een monument

Inderdaad leverde Beethoven met zijn Strijkkwartetten opus 127, 132 en 130 de laatste top van zijn kwartetkunst. Het eerste Strijkkwartet opus 127 liet tot februari 1825 op zich wachten en de eerste uitvoering werd een compleet fiasco. Het instuderen en spelen was geen sinecure geweest voor de spelers onder leiding van Ignaz Schuppanzigh, de primarius die door Beethoven plagerig Falstaff werd genoemd. Een tweede poging onder leiding van Joseph Böhm, Beethovens ‘wakkere fiedelaar’, slaagde beter. Beethoven zelf was er niet bij, maar wachtte in een naburige kroeg op het nieuws. Het laatste Strijkkwartet opus 135 was tevens het laatste werk dat Beethoven voltooidde. Het bevat die reusachtige en merkwaardige Grosse Fuge die hier als afzonderlijk werk een apart opusnummer kreeg. Inmiddels worden Beethovens late strijkkwartetten erkend als een monument binnen de Westerse cultuur, vergelijkbaar met de tragedies van Shakespeare en Faust van Goethe. De Große Fuge is zelfs nu nog in staat een schok te veroorzaken: zo confronterend is dit geluid dat als een ijzeren muur voor de luisteraar staat.

Ziekte en genezing

Een van de door prins Nikolaus Galitzin bestelde werken was het Strijkkwartet nr. 15 in a opus 132. In de partituur legt Beethoven uit dat het stuk verband houdt met zijn ziekte en genezing in Baden in de zomer van 1825. Het langzame deel stelt een ‘heiliger Dankgesang eines Genesenen an die Gottheit’ voor. De volledig dove componist maakte destijds een bijzonder moeilijke tijd door (leverziekte). De uitwerking van het kwartet was een moeizaam proces, Beethoven herschreef het enkele malen. Daarbij is het hele stuk gebouwd op slechts één muzikale gedachte, die in het eerste deel wordt voorgesteld. Het kwartet voor het

eerst doorgespeeld in de herfst van dat jaar in het 'Gasthaus Zum Wilden Mann' in Wenen. Dat was hetzelfde hotel waarin, volgens het verhaal van Maria Eskeles, Beethoven nog éénmaal improviseerde aan de piano. Hoewel Moritz Schlesinger vrijwel onmiddellijk besloot dit kwartet uit te geven, heeft Beethoven die publicatie niet meer mogen meemaken.

Clemens Romijn

OVER ANIMATO KWARTET

Het Animato Kwartet werd opgericht in 2013 en geldt als een van de meest veelbelovende jonge strijkkwartetten van Nederland. De vier musici combineren in hun programma's werken uit het klassieke repertoire met speciaal voor hen geschreven hedendaagse composities. Dit jaar heeft het Animato Kwartet op 26 november de prestigieuze Kersjesprijs in ontvangst mogen nemen, een prijs wordt uitgereikt aan uitzonderlijk talent in de Nederlandse kamermuziek. In augustus 2023 ontving het ensemble de Eerste Prijs én de Publieksprijs bij de Kammermusikpreis Kultur Gut Hasselberg en in september 2021 won het Animato Kwartet tijdens het Internationale Kamermuziek Concours van Trondheim zowel de Derde Prijs als de speciale Juryprijs.

In het kader van duurzaamheid vervangen wij de boeketten voor musici na afloop van het concert door een duurzaam alternatief: bloembollen. De musici krijgen een pakket Hollandse bloembollen mee. Zo kunnen ze zelf thuis van een duurzaam boeket genieten.

MEER KAMERMUZIEK

Woensdag 27 december
OPENINGSCONCERT
KAMERMUZIEKFESTIVAL UTRECHT
Janine Jansen & friends

Maandag 15 januari
BORODIN QUARTET
Borodins beroemde Tweede Strijkkwartet

Woensdag 17 april
QUATUOR MOSAÏQUES
Haydn, Beethoven en Mozart

ONTDEK EEN NIEUWE KANT VAN TIVOLIVREDENBURG

TivoliVredenburg krijgt een nieuwe entree aan het Vredenburgplein. De verbouwing van de gevel is inmiddels gefinancierd en gaat in april 2024 van start. Nu de inrichting nog! Hiervoor hebben we jouw hulp hard nodig. Doneer nu op voordekunst.nl/tivolivredenburg.

TIVOLI
VREDEN
BURG